

“Vi läste Barbie-Nils och sen fick vi gå på Barbie-Nils...”

– En rapport om projektet “Läs en teater”

Innehåll

1. Förord	3
2. Om projektet "Läs en teater"	3
2.1 Bakgrund	5
2.2 Målgrupp	5
2.3 Syfte och mål	5
2.4 Projektets tidsplan	5
2.5 Projektets beståndsdelar	6
2.6 Utvärdering	7
3. Metod – så gjorde förskolorna	9
3.1 Förskola A	9
3.2 Förskola B	10
4. Reflektioner och tankar hos pedagogerna	13
4.1 Förskola A	13
4.2 Förskola B	14
5. Sammanställning av enkät	17
5.1 Analys	19
6. Sammanfattning	21

Textproduktion: Cecilia Klang, Ceclila Klang AB

Grafisk produktion: Sara Asplund, kommunikationsenheten, Region Gävleborg, 2015-12

Foto: José Figueroa (föreställningen, sidan 1, 3 och 7), medarbetare vid deltagande förskolor (sidan 1, 3, 6, 11, 15, 19)

1. Förord

Att arbeta med läsförämjande kan göras på många olika sätt. Syftet med projektet "Läs en teater" är att göra barns läsande till en helhetsupplevelse där det skrivna ordet gestaltas, dramatiseras och tolkas. Under hösten 2015 har förskolebarn och pedagoger i Hofors kommun deltagit i projektet "Läs en teater" där bokläsning och teater kombinerats. Bakom projektet står Riksteatern Gävleborg i samarbete med Kulturutveckling/Region

Gävleborg och Litteraturhuset Trampolin i Sandviken. I den här rapporten beskrivs bakgrunden och idén kring konceptet "Läs en teater" samt hur de medverkande förskoleavdelningarna och dess pedagoger valt att ta sig an projektet. Rapporten är inte en vetenskaplig undersökning utan en dokumentation om hur projektet drivits och vilka effekter som iakttagits.

Citatet på omslaget är hämtat ur en dokumentation av en diskussion i barngrupp på förskola A. Ett barn svarar på frågan varför de (barnen) tror att de fått se föreställningen "Barbie-Nils och pistolproblemet".

Syftet med
projektet skulle
vara att **främja
läslust och
förstärka
läsupplevelsen
hos barnen.**

2. Om projektet "Läs en teater"

2.1 Bakgrund

Riksteatern Gävleborg och Region Gävleborg har i en gemensam uppdragsöverenskommelse för 2015 definierat prioriterade verksamhetsområden och mål. Ett av Riksteatern Gävleborgs verksamhetsmål är att arbeta med litteratur och läsförmedling. Mot den bakgrunden fick Agneta Svens, teaterkonsulent på Riksteatern Gävleborg, en idé om att kombinera teater och bokläsning. På en utbudsdag för barnteater såg hon föreställningen "Barbie-Nils och pistolproblemet" med teatergruppen Teater Barbara. Föreställningen, där genus, mod och barns rätt är ett centralt tema, är baserad på en bok med samma namn, skriven av Kari Tinnen och illustrerad av Mari Kanstad Johnsen. Agneta Svens såg därmed en möjlighet att använda sig av pjäsen för att göra ett projekt för förskolebarn där bokläsning och teater kunde kombineras. Syftet med projektet skulle vara att främja läslust och förstärka läsupplevelsen hos barnen.

Agneta Svens tog kontakt med Christine Wennerholm, bibliotekskonsulent på Region Gävleborg, som nappade på idén. Christine hade tidigare varit involverad i projekten "Läs en film" och "Dansa, lyssna, läsa – Knacka på" som kombinerat bokläsning med konstater som film, dans och musik. Även Litteraturhuset Trampolin i Sandviken engagerades i projektet för att bidra med en slutanalys av "Läs en teater" i form av denna rapport. Karin Forsgren Anderung, verksamhetsutvecklare på Litteraturhuset, knöts därmed till projektgruppen.

Projektgruppen beslutade att ett projekt skulle genomföras i en kommun i länet. Hofors kommun sågs som en lämplig kommun, både på grund av sin storlek (antal förskolor) och med tanke på att kommunens inköp av scenkonst för barn de senaste åren varit begränsad. Hofors kommun ställde sig positiva till initiativet och projektet av "Läs en teater" startade i augusti 2015.

2.2 Målgrupp

Målgrupp för projektet är barn, 4-5 år, i Hofors kommun samt deras pedagoger. I förlängningen är målgruppen även andra som arbetar med barn.

2.3 Syfte och mål

I projektbeskrivningen för "Läs en teater" beskrivs följande huvudmål med projektet. När projektet är färdigt och utvärderat ska:

- ★ alla barn i Hofors kommun ha fått se professionell teater
- ★ barnen ha fått samtala om stereotyper när det gäller kön och de förväntningar som finns på pojkar och flickor
- ★ ska en rapport om projektet ha tagits fram

2.4 Projektets tidsplan

Projektet pågick under perioden 1 augusti 2015 – 31 december 2015 med följande hållpunkter:

Augusti

Alla förskolor och dagmammor får varsitt exemplar av "Barbie-Nils och pistolproblemet":

September-oktober

Arbete med bok/teater/samtal ett skapande i barngrupper

Oktober-november

Utvärdering av projektet

31 december

Rapport färdig

2.5 Projektets beståndsdelar

Totalt sett ingår innehåller projektet delarna information, bok, teater samt föreläsning.

Information

Innan projektstart hade projektgruppen ett möte med rektorerna för de två förskoleområden som finns i Hofors kommun: norra och södra förskoleområdet. Rektorernas roll i projektet var att se till att:

- ★ distribuera bok och informationsmaterial till avdelningarna
- ★ boken skulle läsas högt för barngrupperna på de aktuella avdelningarna
- ★ samtliga avdelningar kunde ta sig till teaterlokalen (Folkets Hus i Hofors) för att se föreställningen
- ★ de pedagoger som var involverade i projektet blev inbjudna till föreläsningen "Prata scenkonst" och att de hade tid att delta

Varje förskoleavdelning fick en bok, ett informationsblad, en projektplan samt en översättning av boken utskickad till sig inför projektstart.

Bok

Boken som användes i projektet är "Barbie-Nils og pistolproblemet", skriven av den norska författaren och illustratören Kari Tinnen. Boken

behandlar teman som genus, mod och barns rätt och beskriver med text och bild hur femåriga Nils, som mest av allt önskar sig en barbie docka, hindras av sin pappa att köpa en. På Nils födelsedag lovar pappan att Nils ska få välja vad han vill i leksaksaffären men i butiken vill pappan att Nils ska välja en pistol.

Boken är skriven på originalspråk och finns idag inte översatt till svenska. Projektgruppen gjorde själva en enkel översättning av texten som delades ut tillsammans med boken. Bok och översättning delades också ut till dagmammor i kommunen.

Teaterföreställning

Teater Barbara är en fri teatergrupp med bas i Stockholm som med klassisk teater, mim, musik och rörelse gör föreställningar för en ung publik. Föreställningen om "Barbie-Nils och pistolproblemet"¹ är en cirka 30 minuter lång föreställning där skådespelarna Anders Jansson och Johan Ehn spelar samtliga roller, med förstärkning av dockor, kostym och rekvisita. Teater Barbara beskriver själva föreställningen på följande sätt:

"Barbie-Nils och Pistolproblemet är en föreställning om pojkar, pistoler, dockor – och drömmar. En föreställning om genus, mod och barns rätt. Den belyser också svårigheten i att vara förälder, i detta fall en

¹ Mer information om föreställningen och Teater Barbara finns på deras hemsida www.barbara.nu

ensamstående pappa som vill göra allting rätt, men som i sin strävan missar det viktigaste – att lyssna till sitt barns vilja. Nils och hans pappa spelas både av skådespelare och av dockor så det är alltså en pjäs om en kille som inte får leka med dockor, som spelas av två män... som leker med dockor."

Inom projektets ram visades föreställningen vid fyra tillfällen för cirka 30 barn per föreställning, plus pedagoger och övriga involverade i projektet. Lokalen som användes var en danslokal i Folkets Hus i Hofors. Innan föreställningen startade väntade publiken i foajén och blev vid föreställningens start hämtade av en av skådespelarna som uppmanade barnen att tyst smyga in, så att de inte skulle väcka den sovande Nils. Efter föreställningen fick barnen möjlighet att komma fram och prata med skådespelarna och hälsa på dockorna, känna på rekvisita etcetera.

Föreläsning

– Samtalsmetoden introduceras

Projektgruppen engagerade Caroline Grafström, konsulent för barn och unga på Riksteatern Västernorrland, för att hålla en workshop/föreläsning för pedagogerna som deltog i projektet. Föreläsningen blandade teorier och konkreta tips kring hur vuxna kan tolka och prata om scenkonst med barn. Pedagogerna fick tillsammans med Caroline arbeta sig igenom en samtalsmetod² som utvecklats för att beskriva, tolka och reflektera kring scenkonst. Kort beskrivet handlar metoden om

att samtala kring en upplevelse utan att värdera den. Genom att lyssna okritiskt och ställa frågor som "när började föreställningen, tycker du?" och använda följdfrågor som "hur menar du då?" och "kan du ge ett exempel?" sätts den egna upplevelsen i centrum, utan att den bedöms. I det här fallet användes teaterföreställningen om Barbie-Nils och pedagogernas egna upplevelser som utgångspunkt för samtalet. Föreläsningen hölls i ett konferensrum på förskolekontoret i Hofors och pågick cirka 90 minuter.

2.6 Utvärdering

En utvärdering gjordes under och efter projektets genomförande. Utvärderingen bestod av observationer, djupintervjuer samt en enkät. Observationerna genomfördes under en genomläsning av boken i barngrupp samt vid en av teaterföreställningarna. Två djupintervjuer genomfördes cirka fyra veckor efter Caroline Grafströms föreläsning. Totalt intervjuades fyra pedagoger: tre från södra förskoleområdet och en från norra förskoleområdet³. Strax efter att djupintervjuerna genomförts skickade projektgruppen, via rektorerna, ut en webbaserad enkät⁴ till samtliga avdelningar.

Resultaten av djupintervjuerna och observationerna finns sammanställda i avsnittet "Metod – så gjorde förskolorna". Resultaten av enkäten finns i avsnittet "Sammanställning av enkät". Utvärderingen som helhet ligger till grund för denna rapport.

² Samtalsmetoden finns beskriven i trycksaken "Prata scenkonst", se www.regionteatervast.se/pratascenkonst/index.html

³ Den pedagog som intervjuades från norra förskoleområdet fungerade som representant för hela gruppen pedagoger på den aktuella avdelningen.

⁴ Enkätfrågor och svar finns sammanställda under avsnittet "Sammanställning av enkät"

Pappan säger
att Nils vill
ha en pistol,
**men han
vill ju ha
en Barbie.**

3. Metod – så gjorde förskolorna

De förskoleavdelningar (nedan kallade A och B) som har intervjuats för rapporten har båda arbetat med projektet i sina respektive arbetslag och barngrupper under hela projektiden. Båda avdelningarna har löpande dokumenterat i text och bild vad som hänt i barngruppen vid projektets olika delmoment. Förskola B har också filmat och dokumenterat genom rörlig bild vid bokläsning och diskussion.

Förskola A har under projektiden haft stöttning av en jämställdhetspedagog och en ateljérista⁵ från sitt förskoleområde. Tillsammans har de haft regelbundna träffar där det getts tid för pedagogerna att reflektera över den dokumentation som gjorts och vad som har hänt i projektet. Jämställdhetspedagogen och ateljéristan har även lett några av diskussionerna i barngrupperna samt initierat och stöttat det skapande arbete som man valt att koppla ihop med projektet.

Nedan följer en genomgång av hur de två förskoleavdelningarna arbetat med de olika delmomenten i projektet samt en sammanfattning av deras reflektioner.

3.1 Förskola A

Läsning av boken

Vid en första genomläsning av boken tillsammans med barnen var barngruppen indelade i smågrupper. En pedagog läste och efter genomläsningen ställde pedagogen frågor till gruppen av typen "Vad hände?".

Vid nästa tillfälle samlande man barnen i storgrupp och läste boken. En pedagog läste översättningen från papperet medan den andra höll upp boken och visade bilderna. Även efter denna genomläsning ställde pedagogerna frågor för att få igång en diskussion i barngruppen. Boken lästes flera dagar i rad inför teatern och den sista genomläsningen skedde nära inpå föreställningen.

Pedagogerna upplevde att boken från början väckte mindre intresse hos barnen än vad en bok vanligtvis gör. Pedagogerna upplevde själva boken som "lite rörig" och funderade kring om även barnen kan ha uppfattat den så. Efter att ha läst boken flera gånger märkte pedagogerna att

barnen lade märke till nya saker i boken och att de uppmärksammade detaljer.

Teatern

Barngruppen och pedagogerna promenerade till teaterlokalen och gick på föreställningen tillsammans. För många av barnen var föreställningen en stor upplevelse, trots att de allra flesta i gruppen hade gått på teater tidigare.

Efteråt, när gruppen var tillbaka på förskolan samlades hela barngruppen för att prata om vad man sett och upplevt. Pedagogerna ställde frågor som "Vad hände på teatern?". Några av barnens kommentarer var:

☞ Damen i kassan hade så stora tuttar

☞ Och sedan så åkte dom hem.
Och sedan fick vi känna på dockorna.

☞ Pappan säger att Nils vill ha en pistol, men han vill ju ha en Barbie.

☞ Om man lovar att man ska få vad som helst i en affär, och så gör man inte det... då ljuger man.

Föreläsningen

Pedagogerna från avdelningen deltog i föreläsningen "Prata scenkonst" och ansåg över lag att innehållet var givande och att det skulle kunna underlätta för kommande arbete. En pedagog uttryckte att samtalsmetoden var "ett bra sätt för att inte lägga värderingar i det som barnen tänker och tycker utan istället uppmärksamma dem på att allt är lika rätt."

Diskussioner bland barnen

Vid de första genomläsningarna av boken försökte pedagogerna ställa öppna frågor liknande "Vad hände i boken?" och "Vad tror ni att Nils kände då?". Pedagogerna upplevde dock att de inte fick igång någon riktig diskussion med barnen. Oftast landade barnens kommentarer i dilemmat att pappan inte höll vad han lovade.

Efter föreläsningen valde förskola A att ha ytterligare samtal med barnen kring föreställningen och vid dessa tillfällen använda samtalsmetoden

⁵ Pedagog som med utgångspunkt i Reggio Emilias filosofi underlättar för och uppmuntrar barnets eget upptäckande, utforskande, experimenterande och skapande.

som de fick ta del av under föreläsningen. Jämställhetspedagogen och ateljéristan höll i dessa diskussioner med barnen. Både samtalen utan samtalsmetod och med samtalsmetod dokumenterades för att kunna jämföras. Pedagogerna upplevde att det blev en stor skillnad innehållsmässigt på dessa samtal. Genom att ställa öppna, beskrivande och analyserande frågor väcktes engagemanget hos barnen och det visade sig att de mindes väldigt mycket av föreställningen, både kring miljöer, rekvisita och handling. Några av kommentarerna var:

☞ Det var en låtsasaffär med olika bilder och så var det leksaker.

☞ De sjöng en siffersång.

☞ Jag vet, han sov inte, han bara låtsades att han sov och det såg ut som det för att han kollade ner.

☞ Det var läskigt när de skulle ner, liksom ramlade ner i källaren

☞ Han lovade att han skulle få välja vad han ville i en leksaksaffär och så fick man inte som man ville för pappan bestämde över... som var en barbie... och då ljuger man!

☞ Dom skulle gå till leksaksaffären, då sa Nils det här ser ut som simhallen.

Det etiska dilemma med pappan som inte höll vad han lovade kom fram även i dessa diskussioner, men tankar kring innehåll och handling var betydligt fler vid samtalen där samtalsmetoden användes än där den inte användes.

Skapande arbete

Med hjälp av ateljérista och jämställhetspedagog valde förskola A att göra egna handdockor i papper-maché för att barnen själva skulle kunna gestalta bokens innehåll och för att spela annan teater. Förhoppningen var också att kunna samtala med barnen om boken/teatern samtidigt som barnen tillverkade dockorna. Här upplevde dock pedagogerna att fokus hos barnen hamnade på materialet i stället för på handling och innehåll i boken/teatern. Gruppen hade inte tidigare arbetat med papper-maché och därför blev själva materialet det mest intressanta för barnen.

3.2 Förskola B

Läsning av boken

Boken lästes för barngruppen vid ett flertal tillfällen. Vid första tillfället läste en pedagog för gruppen samtidigt som barnen åt frukt och efter genomläsningen ställde pedagogen frågor till gruppen av typen "vad hände". Vid det andra lästillfället läste en av pedagogerna från översättningsbladet medan en annan pedagog höll upp boken och visade bilderna.

Barnen visade vid de fortsatta genomläsningarna stort intresse för bilderna i boken och vid några tillfällen valde pedagogen därför att titta igenom boken igen, bild för bild, och låta barnen prata/reflektera kring bilderna. Pedagogen ställde vid dessa tillfällen frågor som "Vad skulle ni välja om ni kom in i den här leksaksaffären".

När boken lästs vid upprepade tillfällen, och då barnen fick reda på att de skulle få se en teater om "Barbie-Nils", började barnen själva fundera kring hur det skulle komma att se ut på teatern. Funderingar som "Undrar om det kommer att finnas leksaker i leksaksbutiken..." kom från barnen. Pedagogerna upplevde att barnens intresse för boken svalnade för varje genomläsning.

Teatern

Strax innan teatern lästes boken en sista gång och pedagogerna informerade barnen om vad som skulle hända: att de skulle gå på teater och att de skulle åka buss dit. I och med bussresan hamnade teaterupplevelsen till viss del i skuggan av upplevelsen av att få åka i en stor buss med två våningar. På vägen hem från teatern hade pedagogerna hoppats på att det skulle pratas teater, men barnen pratade om bussen. Därmed uteblev barnens spontana reflektioner kring teatern. När gruppen kom tillbaka till förskolan återsamlades de för att prata om teatern, både spontant och i grupp.

Föreläsningen

Pedagogerna från avdelningen deltog i föreläsningen "Prata scenkonst" och de ansåg att innehållet var givande och att det skulle kunna underlätta för kommande arbete. Man upplevde metoden som "enkel att använda" och att det gav "en bra struktur för att samtala med barnen".

Diskussioner bland barnen

Förskola B har i flera av samtalen med barnen pratat kring bilderna i boken. Vid de första genomläsningarna väckte bilderna stort intresse hos barnen och de pratade mycket om känslouttryck, exempelvis frågade barnen: "Varför är pappans ansikte rött här?" och om bildernas utformning: "Varför är det så fluffigt runt Barbie när hon faller?". Barnen har inte självmant diskuterat det faktum att Nils vill ha en Barbie och pappan en pistol. I diskussionerna om bokens handling har barnen uteslutande pratat kring det moraliska dilemmat i att pappan inte håller vad han lovar.

Efter teaterföreläsningen och föreläsningen om att tolka scenkonst, valde pedagogerna att använda sig av samtalsmetoden i barngruppen. De började med den beskrivande fasen och delade upp gruppen i mindre grupper om cirka åtta barn för att tillsammans och med hjälp av pennor och stora pappersark beskriva hur det såg ut på teatern. Barnen blev mycket engagerade och tycktes uppskatta att få "djupdyka" i minnet och beskriva detaljer. Några av de detaljer som beskrevs var: regnbågsljus, någon som pratade, mycket lampor osv. Barnen beskrev många av karaktärerna och hur de ibland "hade kepsen åt ett håll och sen blev en annan" osv. Pedagogerna blev imponerade av hur mycket barnen mindes och av deras förmåga att uppfatta/uppmärksamma sådant som de vuxna inte lagt märke till. Diskussionen pågick cirka 40 minuter, vilket enligt pedagogerna är betydligt längre än vid andra diskussionstillfällen.

I tolknings- och reflektionsfaserna, som också genomfördes i mindre grupper, hade diskussio-

nerna bland barnen svårare att komma igång. Utgångspunkten för diskussionerna var "så här beskrev ni att det såg ut, men vad var det som hände?" Tillsammans pratade de om karaktärer och saker, pistolen, tårtan och detaljer som låtsasbajs. Barnen fascinerades över att det var samma personer som gjorde de olika rollerna. Det som bekymrade barnen mest var även här pappan, tvånget och lögnen.

En och en halv vecka efter teaterföreläsningen genomförde man ett "uppsamlingsheat" för den beskrivande fasen med de barn som inte hade varit med vid första tillfället. Denna grupp hade betydligt svårare att minnas teatern, vad som hade hänt och hur det hade sett ut. Exempelvis var tre barn övertygade om att det hade varit med en häst på teatern, medan andra barn sa att det inte hade funnits någon häst. Pedagogerna tyckte att det var svårt att förhålla sig till detta, då de medvetet strävade efter att inte signalera "rätt och fel" när det kommer till barnens upplevelser. Pedagogerna valde att rita in hästen på bilden.

Skapande arbete

Barnen har under projektperioden efterfrågat att få leka med lera. Pedagogerna valde då att gå in på Teater Barbaras hemsida och skriva ut bilder på karaktärerna i föreläsningen som de därefter laminerade och satte fast på blompinnar. Barnen fick möjlighet att arbeta med lera och att använda blompinne-figurerna som inspiration för det egna skapandet. Figurerna användes också när barnen själva spelade teater.

Barnen pratade
mycket kring
hur teatern
skulle se ut
och vad som
var **skillnaden**
mellan boken
och teatern...

4. Reflektioner och tankar hos pedagogerna

4.1 Förskola A

Kombinera bok och teater

Att kombinera bokläsning och teater upplever pedagogerna på Förskola A vara en bra metod, speciellt för de barn som behöver lite extra tid för att ta in ett sammanhang eller för att förstå en helhet. För dessa barn fungerar boken som en slags uppvärmning för teatern. Igenkänning är för de allra flesta barn något positivt, vilket också kombinationen bok och teater bidrar till.

Pedagogerna på Förskola A läser redan idag mycket och ofta för barnen, men använder sig mer sällan av diskussioner kring böcker. Föreläsningen och samtalsmetoden ser man som en inspiration kring att prata mer om böckernas innehåll i fortsättningen.

Fortsatt arbete

Pedagogerna reflekterar själva kring att projektet har många bottnar, dels metoden att kombinera bok och teater, dels bokens tema som är starkt kopplat till normer och genus. Under projekt-tiden och i arbetet pedagogerna emellan har de valt att inte lägga fokus på genussamtalet utan istället arbeta med metoden och processerna kring den. Däremot vill man arbeta vidare med just genus och normer. Detta planerar man att göra genom att fortsätta arbeta med temat Barbie-Nils, bland annat genom att intervjua barnen med hjälp av de frågor som finns på Teater Barbaras hemsida. I detta arbete hoppas man komma in närmare på normer, något som man inte prioriterat under projekttiden.

Pedagogerna på förskola A ser också möjligheter att kombinera bokläsning med att exempelvis dramatisera med barnen. På avdelningen håller man på att inreda ett rum med podium och draperi där bland annat handdockorna som skapats i projektet ska kunna användas.

Boken och teaterns tema

När det gäller bokens tema funderar pedagogerna kring huruvida den problematik som beskrivs

i handlingen kring barbie dockan och pistolen, och vad pojkar och flickor "får" leka med eller inte, kan förstärka befintliga uppfattningar. Man funderar också om innehållet skulle kunna bidra till att "väcka den björn som sover". Samtidigt anser pedagogerna att det är viktigt att uppmärksamma barnen på att det som boken beskriver är uppfattningar som finns i samhället och att det kan göra barnen medvetna om normer. När barnen vid ett tillfälle fick frågan "Varför tror ni att pappan inte ville att Nils skulle leka med Barbie?" svarade ett barn "Pojkar kan inte leka med Barbie, för det finns inga Barbies som har snopp". Detta visar att boken har otaliga ingångar till att prata kring normer, men också kring de stereotypa bilder av pojkar och flickor som finns i samhället, inte minst inom leksaksindustrin.

Barnens diskussioner

Pedagogerna lyfter fram maktaspekten som något att förhålla sig till under diskussionerna med barnen. När en pedagog finns närvarande kan barnen försöka svara på ett sätt som de tror att pedagogen tycker är "rätt", utifrån samtal man tidigare haft eller saker som har hänt. Därför tror pedagogerna att det kan vara en fördel att låta en person som inte varit med på exempelvis föreställningen hålla i diskussionerna med barnen och på så vis fungera som en "nyfiken vuxen". Kanske är barnen mer benägna att prata fritt då, än i en diskussion med den pedagog barnen känner från vardagen. I förskola A:s fall fick jämställdhetspedagog och ateljérista komma in och hålla i diskussionerna och använda samtalsmetoden, vilket man ansåg vara ett lyckat grepp.

Information innan projektstart

Informationen om projektet som delades ut innan projektstart ansåg pedagogerna vara fullt tillräcklig. När de själva läst boken fick de stöttning av jämställdhetspedagogen för att hitta lämpliga frågeställningar till barnen.

4.2 Förskola B

Kombinera bok och teater

Förskola B har även innan detta projekt kombinerat bok och teater. När exempelvis ett teaterbesök planerats in har pedagogerna samtidigt lånat boken (om det funnits en koppling till litteratur) på biblioteket och använt den vid högläsning i barngruppen. Pedagogerna ser det som ett sätt att förbereda barnen på vad som ska komma och samtidigt berika barnens upplevelse av teatern.

Fördelarna med att göra på det viset anser pedagogerna är att barnen därmed får en förförståelse och en grund att stå på, vilket gör att de har chans att uppfatta fler nyanser av innehållet i teatern. Nackdelen med att kombinera bok och teater kan vara att överraskningsmomentet med teatern minskar. Vissa barn vill vara förberedda, medan andra kanske tycker om känslan av att inte veta vad som ska komma. Pedagogerna tror ändå att klivet in i teatervärlden är tillräckligt spännande för de flesta och att det inte skadar att redan innan veta vad historien handlar om.

Överlag ser man kombinationen av bok och teater som en möjlighet för barnen att se hur en bok kan gestaltas i teater och att en historia kan berättas på många olika sätt, med olika uttryck.

Fortsatt arbete

Pedagogerna på förskola B uppskattade föreläsningen och kommer att använda sig av metoden i sitt fortsatta arbete. Barnen på förskolan är för det mesta intresserade av allt som erbjuds: film, tavlor, böcker och där anser pedagogerna att samtalsmetoden kommer att vara en bra hjälp. En av pedagogerna uttrycker det som: "genom metoden kan enkla frågor bli djuplodande och jag som vuxen får dessutom en bra struktur för samtalet".

Bokens och teaterns tema

För barnen är det brutna löftet mycket bekymrande. Pistolen och Barbie är därmed inte det stora problemet för barnen, det är det faktum att pappan lovar och sedan inte håller det, som blir

föremål för diskussion i barngruppen. Pedagogerna har genom sina frågor till barnen försökt hitta ingångar till diskussioner kring genus och normer. Exempelvis genom att fråga hur barnen själva skulle uppleva det som Nils varit med om, eller hur det skulle ha varit om Nils varit en flicka. Trots detta har barnen inte nappat på att prata om vad pojkar och flickor förväntas göra eller vara. Pedagogerna har därmed inte drivit dessa försök vidare utan har i stället valt att fokusera på det som intresserade barnen.

Barnens diskussioner

Barnen pratade mycket kring hur teatern skulle se ut och vad som var skillnaden mellan boken och teatern, vilket pedagogerna tyckte var spännande. Kanske var det barnens intresse för bilderna i boken och samtalen kring dessa som bidrog till tankarna?

Förskola B problematiserar kring "maktstrukturen" mellan barn och pedagoger och nämner hur svårt det kan vara att få till naturliga samtal där barnen "pratar från hjärtat", utan en tanke på att ge det svar som de tror att pedagogerna vill ha. Pedagogerna tror att lyhördheten hos de vuxna och förmågan att skapa rätt stämning och atmosfär i gruppen kan göra att man underlättar för engagerade diskussioner. Även samtalsmetoden med beskrivande och tolkande tror man kan bidra till att få igång samtal och komma ifrån "rätt och fel".

Information innan projektstart

Informationen om projektet som delades ut innan projektstart ansåg man vara ett "fylligt och rikt material". De eventuella frågor som fanns innan projektstart klargjordes i materialet.

Det öppnar
upp för fler
**olika sätt att
tolka vad man
hör och ser.**
Bra med fler
uttrycksformer.

5. Sammanställning av enkät

Totalt deltog tio förskoleavdelningar i projektet och samtliga fick länken till en webbenkät utskickad per e-post cirka fyra veckor efter föreläsningen "Prata scenkonst". Av tio avdelningar svarade åtta på enkäten. Frågor och svar presenteras nedan.

Fråga 1:

Anser ni att ni fått tillräckligt mycket information om projektet "Läs en teater" innan det startade?

Svar	Antal
Ja	8
Nej	0

Fråga 2:

Hur upplever ni att det har fungerat att arbeta med bok och teater ihop?

Svar	Antal
Mycket bra	4
Bra	4
Mindre bra	0
Dåligt	0

Fråga 3:

Ser ni några särskilda fördelar eller nackdelar med att arbeta med bok och teater ihop? Beskriv fritt!

- ☞ Bra att använda olika uttrycksätt
- ☞ Bra att barnen känner igen handlingen och figurerna. Barn lär sig på många sätt. Mycket bra att vi fick ta del av både litteratur och ett teaterbesök. Uppskattat av alla.
- ☞ Det kan vara en nackdel för vissa barn att ha en bild av vad som kommer på teatern. För andra är det däremot en fördel med detta upplägg.
- ☞ Det öppnar upp för fler olika sätt att tolka vad man hör och ser. Bra med fler uttrycksformer.

☞ Fördel att få höra berättelsen i förväg så de känner igen den på teatern. Finns boken på avdelningen kan vi fördjupa oss i den efteråt också.

☞ Fördelar är att barnen känner igen sagan inför teatern. Det är även bra att barnen får uppleva sagan utifrån olika uttrycksmedel. En nackdel kan ev. vara att barnen kan sagan och blir ivriga att prata på teatern och gå händelserna i förväg.

☞ Fördelen var att barnen hade läst boken först och visste vad teatern handlade om.

☞ Svårt när den svenska texten var i ett annat häfte.

Fråga 4:

Har boken och föreställningen "Barbie-Nils och pistolproblemet" bidragit till diskussioner i barngruppen?

Svar	Antal
Ja, i hög utsträckning	2
Ja, i mindre utsträckning	5
Nej	1

Fråga 5:

Om ja, vad har diskussionerna främst handlat om? Beskriv fritt!

- ☞ Att Nils blir tvingad till att köpa pistolen trots att han blåste ut alla ljus.
- ☞ Att han borde fått välja vilken leksak han ville.
- ☞ Att han inte fick en Barbie från början, trots att han blåst ut alla ljusen.
- ☞ Att pappa lovade och så fick inte Nils välja vad han ville i affären. De har pratat om vad som är kill- och tjejsaker. Vilka som leker med Barbies och vad är Barbie bra på.
- ☞ Diskussionerna har letts av vår jämställdhetspedagog och oss pedagoger. Vad hände i boken? Barnen beskrev olika normer i samhället.

☞ Flera av barnen har pratat mycket om att killar inte kan ha barbies.

☞ Om leksaker och vad de leker med och vad de vill leka med.

Fråga 6:

Har boken och föreställningen "Barbie-Nils och pistolproblemet" bidragit till skapande arbete i barngruppen?

Svar	Antal
Ja, i hög grad	4
Ja, i mindre omfattning	0
Nej	4

Fråga 7:

Om ja, på vilket sätt och i vilken form? Beskriv fritt!

☞ Barnen har gruppvis ritat vad de kom ihåg från teatern. De har också arbetat med lera där de fick bestämma själva vad de ville göra.

☞ Barnen har tillverkat papier-maché dockor som de kan använda till teater.

☞ Målning, papier-maché, byggt upp en leksaks affär, skapande i lera, ritat leksaker.

☞ Ritningar av hur det såg ut på teatern och lerfigurer som gestaltar olika personer/saker ur teatern.

Fråga 8:

Har föreläsningen och materialet kring "prata scenkonst" hjälpt er i arbetet med "Barbie-Nils och pistolproblemet"?

Svar	Antal
Ja, i hög grad	3
Ja, i mindre utsträckning	1
Nej	4

Fråga 9:

Om ja, på vilket sätt?

☞ Att vi som pedagoger fick nya vinklar om hur man kan prata med barn om deras upplevelse från en teaterupplevelse.

☞ Det har hjälpt oss i och med att vi har ställt frågor till barnen ang. teatern.

☞ Ritningarna av hur det såg ut på teatern blev av efter föreläsningen "att prata scenkonst.

☞ Vi fick fler infallsvinklar kring vilka frågeställningar vi kan använda.

☞ Vi fick inspiration att arbeta vidare. Vi kan använda frågeställningarna i andra sammanhang i verksamheten.

☞ Vi har inte använt oss av materialet på grund av att barnen har intresserat sig för andra saker.

Fråga 10:

Har metoden att arbeta med bok och teater ihop gett er inspiration till nya arbetssätt framöver?

Svar	Antal
Ja, i hög utsträckning	3
Ja, till viss del	1
Nej	4
Inte svarat	1

Fråga 11:

Övriga kommentarer om projektet "Läs en teater"?

☞ Intressant genom att det var ett nytt arbetssätt.

☞ Vi upplevde boken som lite rörig och det var mycket bilder i boken. Samt att boken var på norska var en nackdel.

5.1. Analys

Utifrån enkätsvar, observationer och djupintervjuer kan följande slutsatser om projektet dras:

- ★ Informationen kring projektet har varit tillfredställande.
Inga synpunkter eller önskemål har framkommit om att få mer stöd eller handledning. En av förskolorna har använt sig av det kompletterande material som finns på Teater Barbaras hemsida och en förskola har fått stöd av jämställdhetspedagog och ateljérista.
- ★ Att kombinera bokläsning och teater är ett lyckat arbetssätt
Samtliga förskolor som har besvarat enkät och/eller deltagit i djupintervjuer tycker att det har varit ett bra arbetssätt att kombinera bokläsning och teater. Fördelarna man ser är bland annat att det ger en extra dimension till läsningen, att barnen får se exempel på att en berättelse kan gestaltas på olika sätt och att barnen blir mer förberedda och öppna för att kunna ta in en teaterföreställning. 75 procent av de svarande anser dessutom att metoden att kombinera bok och teater är en metod som inspirerar till nya arbetssätt framöver.
- ★ Barbie-Nils och pistolproblemet har delvis bidragit till diskussioner
De flesta (87,5 procent) av förskolorna anser att boken och teatern har bidragit till diskussioner i barngruppen. Vid djupintervjuer framkommer det dock att diskussionerna i de

flesta fall inte uppkommit av sig själva då boken och teatern inte har engagerat barnen i särskilt hög grad. Av de diskussioner som har förekommit tycks de flesta ha handlat om att pappan ljög för Nils. Diskussioner kring normer och pojkar/ flickors val och förväntningar på sig har i stort uteblivit eller varit mycket få. Båda de intervjuade förskolorna nämner maktbalansen mellan barn och pedagog som ett tänkbart hinder för naturliga diskussioner.

- ★ Barbie-Nils och pistolproblemet har delvis bidragit till skapande arbete
På hälften av förskolorna anser man att boken och teatern bidragit till skapande arbete. I de intervjuade förskolornas fall har initiativet till skapande arbete kommit från pedagogernas håll och där har projektet fungerat som ett slags tema för det skapande arbete man även annars skulle ha haft.
- ★ Föreläsningen om att "Prata scenkonst" var inspirerande, med inte nödvändig
Hälften av förskolorna säger sig ha haft nytta av föreläsningen "Prata scenkonst", medan hälften inte anser sig haft nytta av den. I de intervjuade förskolornas fall ansåg båda att de hade stor nytta av föreläsningen både under projektet och i kommande arbete. Kan ske kan svaren tolkas som att föreläsningen var inspirerande och användbar för flertalet enskilda pedagoger, men att den inte var nödvändig för projektets genomförande.

...dilemmat,
att **Nils pappa**
inte håller
vad han lovat,
som stått
i centrum...

6. Sammanfattning

Projektet "Läs en teater" syftar till att göra barns läsande till en helhetsupplevelse där det skrivna ordet gestaltas, dramatiseras och tolkas. Under hösten 2015 har förskolebarn och pedagoger i Hofors kommun deltagit i projektet "Läs en teater" där bokläsning och teater kombinerats. Bakom projektet står Riksteatern Gävleborg i samarbete med Kulturutveckling/Region Gävleborg och Litteraturhuset Trampolin i Sandviken.

Målgrupp för projektet är barn, 4-5 år, i Hofors kommun samt deras pedagoger. Teater och bokläsning har kombinerats genom att pedagogerna har läst boken "Barbie-Nils og pistolproblemet", skriven och illustrerad av norska Kari Tinnen, högt för sina respektive barngrupper. Projektdeltagarna (barn och pedagoger) har därefter sett föreställningen "Barbie-Nils och pistolproblemet" av teatergruppen "Teater Barbara". Slutligen har pedagoger och rektorer i projektet deltagit i en workshop/föreläsning om att "Prata Scenkonst" med Caroline Grafström, konsulent för barn och unga på Riksteatern Västernorrland.

I den utvärdering av projektet som genomförts och som ligger till grund för denna rapport har ett antal slutsatser kring projektet kunnat dras:

- ★ att kombinera bokläsning och teater är ett lyckat arbetssätt

- ★ boken och teatern har delvis bidragit till diskussioner och skapande arbete i barngrupperna
- ★ föreläsningen "Prata scenkonst" var inspirerande men inte nödvändig för projektet

Bokens tema, som i stort kan sägas kretsa kring genus och normer, har ibland varit föremål för diskussion i barngrupperna. Det har dock inte varit detta tema som engagerat barnen mest. Det är det moraliska dilemman, att Nils pappa inte håller vad han lovat, som stått i centrum för barnen.

Målen med projektet;

- ★ att alla barn i Hofors kommun har fått se professionell teater,
- ★ att dessa barn ska ha fått samtala om stereotyper och förväntningar kopplat till kön samt
- ★ att en rapport skulle tas fram, kan därmed sägas ha uppnåtts.

Tack till...

- ★ Barn och pedagoger på förskolor och familjedaghem i Hofors kommun
- ★ Förskolecheferna Aila Lahtinen och Sonnie Eklund
- ★ Enhetschef Ritva Snellman

Projektet och rapporten är ett samarbete mellan:

